

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksestä laeiksi rintamasotilaseläkelain ja eläkkeensaajien asumistulolain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunta on 29 päivänä huhtikuuta 1986 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 42 laeiksi rintamasotilaseläkelain ja eläkkeensaajien asumistulolain 6 §:n muuttamisesta.

Sosiaalivaliokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi myös eduskunnan 8 päivänä lokakuuta 1985 valiokuntaan lähettämän ed. Vesterisen ym. lakialoitteen n:o 83/1985 vp. laiksi rintamasotilaseläkelain muuttamisesta ja eduskunnan 29 päivänä huhtikuuta 1986 valiokuntaan lähettämän ed. Puolanteen ym. lakialoitteen n:o 42 laiksi rintamasotilaseläkelain muuttamisesta. Edelleen sosiaalivaliokunta on ottanut käsiteltäväksi eduskunnan 20 päivänä maaliskuuta 1984 valiokuntaan lähettämän ed. Pohdon ym. toivomusaloitteen n:o 515/1984 vp. rintamasotilaslisän korottamisesta, eduskunnan 29 päivänä maaliskuuta 1985 valiokuntaan lähettämät ed. Pohdon ym. toivomusaloitteen n:o 576/1985 vp. ylimääräisen rintamasotilaslisän korottamisesta kaksinkertaiseksi ja ed. Vihriälän ym. toivomusaloitteen n:o 611/1985 vp. pientä eläkettä saavien rintamaveteraanien eläketurvan parantamisesta. Edelleen sosiaalivaliokunta on ottanut käsiteltäväksi eduskunnan 4 päivänä huhtikuuta 1986 valiokuntaan lähettämät ed. Kettusen ym. toivomusaloitteen n:o 749 kansaneläkkeen rintamalisän korottamisesta ja ed. Puolanteen ym. toivomusaloitteen n:o 820 ylimääräisen rintamalisän maksamisesta rintamaveteraanien toimeentulon parantamiseksi.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina vanhempi hallitussihteeri Tuulikki Haikarainen sosiaali- ja terveysministeriöstä, toimistopäällikkö Eeva Ahokas Kansaneläkelaitoksesta, toiminnanjohtaja Esko Kosunen Suomen Sotaveteraaniliitosta, toiminnanjohtaja Reino Toivio Rintamamiesveteraanien Liitosta, toiminnanjohtaja Laine-Maire Kyöstiä Rintamanaisten Liitosta ja varatuomari Arto Lillberg Sotainvalidien Veljesliitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan pientä eläkettä saavien rintamaveteraanien taloudellista

asemaa parannettavaksi kehittämällä rintamalisäjärjestelmää. Kansaneläkkeeseen maksettavan rintamalisän ohella voitaisiin maksaa ylimääräistä rintamalisää, joka olisi yleensä 7,5 prosenttia lisäosan määrästä. Tämän tarkoituksena on hyvittää sota-ajalta menetettyä eläketurvaa.

Ylimääräinen rintamalisä olisi suurimmillaan 113 markkaa kuukaudessa ja se maksettaisiin nykyisen 156 markan suuruisen rintamalisän lisäksi. Sekä rintamalisä että ylimääräinen rintamalisä olisi saajalle verotonta tuloa.

Ehdotettu muutos parantaa noin 182 000 rintamaveteraanin asemaa. Valtiolle aiheutuvat lisäkustannukset olisivat noin 145 miljoonaa markkaa vuodessa kuitenkin siten, että kuluvana vuonna kustannukset olisivat noin 25 miljoonaa markkaa.

Lakialoitteessa n:o 83/1985 vp. ehdotetaan rintamalisäjärjestelmän kehittämistä siten, että se suosii sitä rintamaveteraanien osaa, jolle työeläke on jäänyt pieneksi tai sitä ei ole lainkaan. Tässä tarkoituksessa ehdotetaan käyttöön otettavaksi ylimääräinen rintamalisä, joka suuruudeltaan olisi 7,5 prosenttia maksetusta kansaneläkkeen lisäosasta.

Lakialoitteessa n:o 42 ehdotetaan rintamalisää maksettavaksi myös ulkomailla asuvalle rintamasotilastunnuksen ja rintamapalvelustunnuksen saaneelle henkilölle. Lisäksi ehdotetaan, että puolison tulot eivät vaikuttaisi rintamasotilaseläkkeeseen. Ylimääräinen rintamalisä olisi 10 prosenttia maksettavan kansaneläkkeen lisäosan määrästä, kuitenkin vähintään 50 markkaa.

Toivomusaloitteessa n:o 515/1984 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti tarpeellisiin toimenpiteisiin rintamasotilaslisän korottamiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 576/1985 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin ylimääräisen rintamasotilaslisän korottamiseksi kaksinkertaiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 611/1985 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus antaisi pikaisesti eduskunnalle esityksen

rintamalisajärjestelmän kehittämiseksi niin, että kaikille pientä kokonaiseläkettä saaville veteraaneille maksettaisiin ylimääräinen korotus rintamalisään sotapalvelusvuosien kompensaationa.

Toivomusaloitteessa n:o 749 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimiin kansaneläkkeen rintamalisän korottamiseksi 500 markkaa kuukaudessa ja näin korotetun rintamalisän maksattamista viimeistään 1.11.1986 alkaen.

Toivomusaloitteessa n:o 820 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisiin toimenpiteisiin ylimääräisen rintamalisän maksamiseksi vielä kuluvana vuonna vähätuloisimpien rintamaveteraanien taloudellisen aseman parantamiseksi.

Hallituksen esityksen mukaan ylimääräinen rintamasotilaslisä merkitsee 1—113 markan korotusta noin 182 000 rintamaveteraanille. Korotus ei tämänmuotoisena vastaa täysin lain tarkoitusta rintamasotilaitten aseman parantamisesta, vaan tarkoituksenmukaisena on pidettävä, että ylimääräiseen rintamasotilaslisään oikeutetun rintamalisään saama korotus on vähintään 20 markkaa. Tästä syystä sosiaalivaliokunta ehdottaa hallituksen esitystä muutettavaksi. Muutoksen kustan-

nusvaikutukset ovat valiokunnan saaman tiedon mukaan noin kolme miljoonaa markkaa vuodessa.

Sosiaalivaliokunta on useissa eri yhteyksissä kiinnittänyt huomiota sotien aikana työvelvollisena palvelleisiin, kauppalaivastossa palvelun johdosta internoituina olleisiin tai vammautuneisiin sekä nykyisin ulkomailla asuviin rintamaveteraaneihin. Lisäksi tulee tutkia, onko muita sodista siten kärsimään joutuneita ryhmiä, että on perusteltua myös heidän osaltaan ottaa käyttöön rintamalisän kaltainen menettely.

Ylimääräinen rintamalisä ei myöskään saa vaikuttaa sotilasvammalain mukaiseen täydennyskorkoon, koska tällöin ylimääräisen rintamalisän sosiaalipoliittiset tavoitteet eivät toteudu.

Edellä esitetyn perusteella sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana ja

että hallituksen esitykseen sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

1.

Laki

rintamasotilaseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1977 annetun rintamasotilaseläkelain (119/77) 1 §:n 1 ja 3 momentti, 9 §:n 2 ja 4 momentti sekä 16 §,

sellaisina kuin niistä ovat, 1 §:n 1 momentti 7 päivänä tammikuuta 1982 annetussa laissa (20/82), 1 §:n 3 momentti 4 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (3/85), 9 §:n 2 momentti 30 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (1085/80) ja 9 §:n 4 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (672/85), sekä

lisätään lakiin uusi 9 a ja 9 b §, seuraavasti:

1 ja 9 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

9 a §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Ylimääräinen rintamalisä on 7,5 prosenttia maksettavan lisäosan määrästä. Sotilasvammalain mukaista elinkorkoa saavan ylimääräinen rintamalisä määräytyy kuitenkin sen suuruudesta lisäosasta, joka maksettaisiin, jos mainittua elinkorkoa ei olisi otettu huomioon lisäosaa määrät-

täessä. Ylimääräinen rintamalisä maksetaan kuitenkin aina vähintään 20 markan suuruisena.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

9 b ja 16 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakialoitteet n:o 83/1985 vp. ja n:o 42 hylättäisiin.

Helsingissä 23 päivänä toukokuuta 1986

Vielä sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:o 515/1984 vp., n:o 576 ja 611/1985 vp. sekä n:o 749 ja 820 hylättäisiin.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Halonen ja varapuheenjohtaja S. Mikkola sekä jäsenet Ikonen, H. Kempainen, Könkkölä, P. Leppänen,

Lipponen (osittain), Louvo, Moisander, Nordman, Paavilainen, Rantanen, Raudaskoski, Skön ja Stenius-Kaukonen sekä varajäsen Jouppila.

Vastalauseita

I

Hallituksen esityksessä, jonka valiokunnan enemmistö hyväksyi, esitettiin ylimääräisen rintamalisän suuruudeksi 7,5 prosenttia maksettavan kansaneläkkeen lisäosan määrästä. Valiokunnan tekemällä muutoksella maksettavaksi vähimmäismääräksi määrättiin 20 markkaa.

Käsityksemme mukaan ylimääräisen rintamalisän prosentin tulisi olla 8, jotta myös pienituloisimmat hyötyisivät valiokunnan muutoksesta.

Edellä olevaan viitaten ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen 9 a § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Helsingissä 23 päivänä toukokuuta 1986

Kalle Könkkölä

Marjatta Stenius-Kaukonen

Pekka Leppänen

II

Kokoomus pitää edelleenkin ylimääräisen rintamalisän vähimmäismarkkamäärää liian pieninä. Ehdotamme vähimmäismääräksi 50 markkaa. Samoin ehdotamme, etteivät puolison tulot vaikuttaisi toisen puolison rintamasotilaseläkkeeseen.

Edelleen ehdotamme, että rintamalisä voitaisiin maksaa myös ulkomailla asuville veteraaneille sekä että muutokset tulisivat voimaan 1.7.1986.

Kokoomus on pitkään esittänyt veteraanien

aseaman parantamista. Esitykset ovat koskeneet mm. veteraanien varhaiseläkejärjestelyjä, veteraanien kuntoutusta sekä rintamasotilaseläkelain muutoksia heikoimmassa asemassa olevien veteraanien eläketason parantamiseksi.

Veteraanien asioiden hoitamista on kuitenkin vaikeuttanut hallituspuolueiden penseä suhtautuminen veteraanien aseman parantamiseen. Kokoomus pitää myönteisenä, että nyt saadaan edes joitain korjauksia rintamasotilaseläkelakiin, jolla säädellään kaikkein heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevien veteraanien eläkkeitä. Hyväksytyt muutokset eivät kuitenkaan riitä, puhumattaakaan siitä, että hallituksen esitykseen sisältyi häpeällisiä piirteitä veteraaneja kohtaan. Hallituksen markka veteraanille viiden vuoden rintamapalveluksesta ja sotien kärsimyksistä oli irvokasta. Markalla hallitus aikoi hyvittää sota-ajalta menetetyn eläketurvan. Valiokunta tosin korjasi esitystä, mutta ei riittävästi. Sen vuoksi esitämme seuraavia muutoksia.

Osa veteraaneista on joutunut aikanaan siirtymään ulkomaille sen vuoksi, että Suomessa ei ole järjestynyt työpaikkaa. Tämän vuoksi emme voi mitenkään ymmärtää sitä, ettei rintamalisää voida maksaa ulkomailla asuville veteraaneille. Onhan heidän rintamapalvelunsa ollut aivan yhtä arvokasta kuin Suomessa asuvien veteraanien. Samalla tavoin heilläkin on eläke jäänyt sota-ajan takia vähäisemmäksi. Ehdotammekin rintamalisän saajien piiriä laajennettavaksi koskemaan kaikkia rintamasotilastunnuksen ja rintamapalvelustunnuksen saaneita riippumatta siitä, asuvatko he Suomessa vai ulkomailla ja ovatko he Suomen vai ulkomaan kansalaisia.

Valiokunta esittää ylimääräisen rintamalisän määräksi 20—113 markkaa. On huomattava, että 113 markan enimmäismäärään ylittäisivät vain harvat yksinäiset ensimmäisessä kuntaryhmässä asuvat veteraanit. Maaseudulla asuville enimmäismäärä on yleensä utopiaa. Esitämme ylimääräisen rintamalisän vähimmäismääräksi 50 markkaa. Enimmäismäärä olisi 150 markkaa.

Rintamasotilaseläkkeen määrään vaikuttavat voimakkaasti puolison tulot. Eläkkeen tason korottamiseksi tulisi mielestämme puolison tulot eriyttää, kuten on ollut päämääränä yleensäkin viimeaikaisissa eläkepoliittisissa uudistuksissa. Tämä helpottaisi veteraanien perheiden toimeentuloa. Sen vuoksi ehdotamme puolisoa koskevien säännösten muuttamista ja eräiden tähän sidonnaisuuteen liittyvien säännösten kumoamista tarpeettomina. Samoin ehdotetaan 4 ja 8 §:stä poistettavaksi puolisoa koskevat säännökset.

Valiokunta on hyväksynyt hallituksen esityksen, että ylimääräinen rintamalisäjärjestelmä otettaisiin käyttöön 1.11.1986. Koska veteraanien asioiden hoitamisessa ollaan muutoinkin pahasti myöhässä, kokoomuksen mielestä tätäkään uudistusta ei ole mitään syytä viivyttellä. Sen vuoksi ehdotamme voimaantulon ajankohdaksi 1.7.1986. Lisäksi edellytämme, että jatkossa tataan riittävät määrärahat veteraanien ja heidän puolisoidensa kuntoutukseen.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

1.

Laki

rintamasotilaseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 28 päivänä tammikuuta 1977 annetun rintamasotilaseläkelain (119/77) 2 §:n 2 momentti, 5 §:n 2 ja 3 momentti, 7 §, 8 §:n 3 momentin 12 kohta, 8 §:n 4 momentti ja 12 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 2 momentti ja 5 §:n 2 ja 3 momentti 4 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (3/85), 7 §:n 1 momentti 7 päivänä tammikuuta 1982 annetussa laissa (20/82), 8 §:n 3 momentin 12 kohta 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (55/85), 8 §:n 4 momentti ja 12 §:n 3 momentti 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1084/82),

muutetaan (poist.) 1 §:n 1 ja 3 momentti, 4 §, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 2 ja 4 momentti sekä 16 §,

sellaisina kuin niistä ovat, 1 §:n 1 momentti mainitussa 7 päivänä tammikuuta 1982 annetussa laissa (poist.), 1 §:n 3 momentti ja 4 § mainitussa 4 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa, 8 §:n 1 momentti ja 9 §:n 4 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (672/85), sekä 9 §:n 2 momentti 30 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (1085/80) (poist.), sekä

lisätään lakiin uusi 9 a ja 9 b §, seuraavasti:

1 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Rintamasotilaseläke, rintamalisä ja ylimääräinen rintamalisä myönnetään Suomen kansalaiselle. Rintamalisään ja ylimääräiseen rintamalisään on oikeus myös Suomessa asuvalla ulkomaan kansalaisella ja Suomen ulkopuolella asuvalla, jolla on rintamasotilastunnus tai rintamapalvelustunnus, nykyisestä asuinpaikasta tai kansalaisuudesta riippumatta.

4 §

Rintamasotilaseläke maksetaan täysimääräisenä, jos henkilön vuositulo ei ylitä 960 markkaa.

8 §

Vuositulolla, jonka perusteella oikeus rintamasotilaseläkkeeseen vahvistetaan, tarkoitetaan sitä tosiasiallista tuloa, jota rintamasotilaan tai rintamapalvelukseen osallistuneen naisen voidaan kohtuullisen arvion mukaan edellyttää jatkuvasti vuosittain saavan lisätynä 10 prosentilla siitä määrästä, jolla hänen omaisuutensa arvo ylittää 98 250 markkaa. Vuosituloa määrittäessä ei kuitenkaan oteta huomioon työntekijäin eläkelain

5 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitettua tai sitä vastaavaa vähennystä.

9 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

9 a §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Ylimääräinen rintamalisä on 10 prosenttia maksettavan lisäosan määrästä, kuitenkin vähintään 50 markkaa. Sotilasvammalain mukaista elinkorkoa saavan ylimääräinen rintamalisä määräytyy kuitenkin sen suuruudesta lisäosasta, joka maksettaisiin, jos mainittua elinkorkoa ei olisi otettu huomioon lisäosaa määrittäessä. (Poist.)

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

9 b ja 16 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1986.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 23 päivänä toukokuuta 1986

Saara Mikkola

Riitta Jouppila
Erkki Moisander

Anna-Kaarina Louvo

